

Historien om Lillehammer Troll Ski Marathon

I slutten av april 1992, jeg tror det var 27. april, gikk jeg fra Venabu kl 22:00 og kom fram til Nordseter kl 08:00 neste morgen. Jeg gikk sammen med en yngre kar som heter Lars Kristiansen fra Oslo. Han hadde vært gjest på Venabu i påsken i mange år. Turen ble raskt bestemt under middagen samme kveld. Det var fint vær og fast føre, men overskyet og ingen måne. Dette var før Trolløype ble preparert slik som i dag. Vi fulgte stauraløypa som går fra Venabu til Gopollen. Den følger samme trasé som Trolløypa framover mot Friisveien. Deretter går stauraløypa rett mot Bjørgeseter, forbi Jammerdalsbu som ble bygget senere, ned til Kluftbua, over Øverlihøgda og forbi Saubua på Breijordet. Ved Kluftbua mistet vi løypa, stauren var nok brukt til ved. Så i mørket gikk vi noe lenger øst, i nærheten av flyvraket og gjennom Kongsvangen. Vi kom til Bjørgeseter kl 01:50 og etter å ha koka litt suppe, fortsatte vi rundt om Gopollen, over Grunna og mot Vedemslia til Nordseter. Ved Grunna, da vi kom over en liten søkk i skaren, brakk jeg skia midt under foten. Det førte til at den siste etappen ble litt tung.

Bakgrunnen for dette påfunnet var at jeg tidligere hadde lest om Rolv Ødegaard som i DNT's Årbok 1928, beskriver en 130 kilometers tur på skareføre fra Høvringen til Nordseter ved Lillehammer på 17 timer. Han gikk sammen med Gunnar N. Sabro. De startet kl 15 på ettermiddagen i kald nordavind. Han beskriver turen gjennom Steinbudalen og Flåtjønnglupen, forbi Muen og over Stulshøgda. Ved Hira er de kl 22 og spiser bananer, fløte og havrekjeks. Senere blir de i villrede i mørket et sted mellom Svælhøgda og Øverlihøgda, men skimter bjørkeskogen mot Gopollen. Så kommer de til de nordre setrene kl 02 og får soloppgangen ved Grunna. Skaren holder og de når Nordseter «i glimrende kondisjon» kl 08. Etter 3 flasker vørterøl, gikk de så de 15 km ned til byen med skiene på nakken. De gikk da innom Skihytta for å «holde kaffeslaberas og røke cigaretter til de herlige toner fra stedets elektriske piano». Dette var 9. mai 1927. I sin innledning skrev Rolv Ødegaard om turen:

*«En gang å få gjort en riktig lang dagsmarsj på ski, en ordentlig slitetur, så en vilde føle «sig riktig «mjuk i knea», hadde lenge stått for meg som en såre ettertraktelsesverdig opplevelse.
En 11—12 mil i ett kjørt måtte være nok til å bli som en vaskefille.»*

Rolv Ødegaard gjorde senere også flere andre langturer, bl.a Jostedalsbreen på langs fra Sota til Fjærland på 26 timer tidlig i juni 1931. Han og Gunnar Sabro var også fjellklatrere med en rekke førstebestigninger i Jotunheimen.

Etter at vi gikk deler av denne turen om natten 65 år senere, modnet ideen om å etablere et skirenn. Jeg tok kontakt med Lillehammer Utvikling som ble ledet av min tidligere sjef i KDØ (Kommunedatasentralen Øst-Norge) og senere rådmann i Lillehammer, Bjørgulv Noraberg. Han og administrasjonssef John Hvidsten (senere adm. dir i Oslo- og Akerhushøgskolens studentsamskipnad) tente på ideen. Vi hadde et første møte om saken 23. mars 1993. Lillehammer Utvikling inviterte så til et «pilotprosjekt» og 17. april 1993 deltok 19 personer på et prøverenn fra Venabu til Nordseter. For Ringebu idrettslag ble Pål Brandstad med på arrangørsiden. Han var løypesjef og ble senere rennleder. Under prøverennet var Jon Neremo med som kjentmann, preparerte løypa med snøscooter og var løypesoper. Senere tok han over som løypesjef. Det ble tatt kontakt med noen av de beste turskiløperene på den tiden, og de fikk også med tre unge, lovende skiløpere. Det var Egil Kristiansen, Anders Aukland og Oddbjørn Hjelmseth. Ellers deltok følgende på prøverennet: Gunnar Tronsmoen, Tone Moberg, Eivind Nybakken, Olaf Pedersen, Magne Halvorsen, Bodil Kappelslåen, Knut Kvernerud, Bjørnar Bakken, Aud Olsen, Anlaug Brandslien, Ingegerd Hauknes og Bjørn Arvesen. Bjørgulv Noraberg og John Hvidsten deltok også. Min svoger Sven Skumsrud og jeg var med, dog i en annen klasse enn de andre. Vi tok pause på Vetåbua og kom desidert sist til mål.

Lillehammer Utvikling inviterte idrettslagene/skiklubbene og reiselivslagene på strekningen og skapte på den måten et samarbeid mellom Ringeby/Fåvang, Tretten/Øyer, Søre Ål og Mesnalia. Formålet ble formulert slik:

Foruten å skape et renntilbud som vi mener er interessant, ser Lillehammer Utvikling i tråd med sine arbeidsoppgaver også andre interessante aspekter ved et slikt arrangement:

- *Synliggjøre og markedsføre et konkret turistprodukt i vårt distrikt (Trolløypa)*
- *Synliggjøre og markedsføre skumulighetene og naturopplevelsene på en tid av året da fjellet blir alt for lite benyttet.*
- *Skape grunnlag for økt belegg på overnattingsstedene i området som følge av punktene ovenfor.*

Den 9. april 1994 gikk så startskuddet for det første ordinære Lillehammer Troll Ski Marathon. Det var planlagt at turen skulle kunne gås fra Mysuset og være 120 km. Men løypa måtte da komme innenfor Rondane Nasjonalpark ved Eldåbu. Det alternativet ble derfor forkastet. Men løypekomiteen gikk inn for at det uansett skulle tilbys 120 km, så det ble løst ved å først gå en runde på 25 km på Venabygdsfjellet, nedom Steinseter i Øyerfjellet og la innkomsten være ved Lande på Nordseter. Starten gikk ved Saltshaugen og det var gnistrende kaldt og isete føre rundt Svartfjell. Svært mange opplevde nok at denne turen var i tøffeste laget. Beste tid var 7:23.34 på 120km og 6.57.10 på 95 km. Jeg var selv med og gikk de 95 km på 9:08.59. Den gangen tok det meg over en time fra Pellestova til Lande.

Til å begynne med var det ganske restriktivt å få maskinpreparert Trolløypa. Pål Brandstad og John Hvidsten hadde møte med Ringeby kommune og fikk tillatelse til at det kunne kjøres inntil fem turer fra 1. februar og utover til rennet. Høsten 2000 var Erik Winter med og så på ny trasé mellom Døra og Øksendalen, og løypa ble lagt om der. Løypa ble også lagt om slik at den ikke går nedom Skotten seter, men går nokså rett fra Nysetra til Vetåbua. Løypa er dermed fortsatt 95 km, selv om den går helt til Sjusjøen. Løypa er lagt ganske langt vest mot Gudbrandsdalen og går nokså rett på uten unødvendige svinger. I og med at Trolløypa maskinprepareres og går i lett terreng, viser det seg at skitrafikken blir kanalisert dit. Dermed blir det mindre trafikk lenger øst og mindre forstyrrelser for villreinen. Med denne erfaringen har det da heller ikke vært begrensinger på hvor ofte løypa kan maskinprepareres de senere år. Det vanlige er at den gjøres klar til vinterferien.

Jeg må også nevne noe som er tilfeldig, men litt artig å tenke på. Det er slik at jeg på 30de året bor i det samme huset som min svigerfars far, Håkon Lie, bodde da han i 1931 skrev et leserinnlegg i Lillehammer Tilskuer og ble med det initiativtaker til et annet skirenn, nemlig Birkebeinerrennet.

Hilsen
Einar Tvete